ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420246620
AA43-0249-22/8
ECLI:LV:ADAT:2022:0505.A420246620.15.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2022.gada 5.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Irina Kaļiņina,
tiesneses Santa Liniņa un Roze Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu noteikta otrā invaliditātes grupa uz mūžu, izdošanu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 10 000 *euro*, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 19.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ 2020.gada 7.februārī vērsās Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā (turpmāk – komisija) ar iesniegumu par invaliditātes un vispārējo darbspēju zaudējumu noteikšanu.

[2] Administratīvais process komisijā noslēdzās ar komisijas vadītāja 2020.gada 14.septembra lēmumu Nr. 12-2020-713 (turpmāk – lēmums), ar kuru pieteicējam apstiprināta trešā invaliditātes grupa uz pieciem gadiem.

Lai pārbaudītu veselības traucējumu radītos funkcionālos ierobežojumus, komisija pieteicēju uzaicināja uz klātienes ekspertīzi 2020.gada 10.jūnijā, tomēr pieteicējs uz klātienes ekspertīzi neieradās un nepaskaidroja neierašanās iemeslu. Līdz ar to komisija par pieteicēja funkcionālajiem ierobežojumiem sprieda pēc ārstu ierakstiem nosūtījumā uz komisiju, kā arī visiem pieteicēja lietā esošajiem dokumentiem, atkārtoti veicot ekspertīzes.

No iesniegtajiem dokumentiem neizriet, ka pirkstu kontraktūru dēļ pieteicējam būtu radušās lielas nevis mērenas grūtības pašaprūpē. Tāpat nosūtījumā atspoguļotais pieteicēja vispārējā stāvokļa novērtējums un plaušu funkcionālā izmeklējuma dati nedod pamatu atzīt, ka pieteicējam būtu vairāk kā mērenā pakāpē ierobežota slodzes tolerance.

Izvērtējot minētos dokumentus secināms, ka pieteicējs ikdienas dzīves aktivitātes var veikt patstāvīgi, bet būtiski lēnākā tempā vai ar lielāku piepūli, vai sliktākā kvalitātē, salīdzinot ar normāli pieņemto attiecīgā vecuma grupā, tāpēc ir pamats noteikt vispārējo darbspēju zaudējumu 25 %-59 % un trešo invaliditātes grupu ar invaliditātes cēloni „slimība" uz pieciem gadiem.

[3] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru pieteicējam tiktu noteikta otrā invaliditātes grupa uz mūžu, izdošanu un nemantiska kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzināšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja veselības stāvoklis un funkcionālie ierobežojumi kopš otrās grupas invaliditātes noteikšanas nav uzlabojušies, bet gan pasliktinājušies. Funkcionēšana ir būtiski ierobežota, ierobežojums ir lielāks par mērenu, bet tas nav ļoti smags – ikdienas dzīves aktivitāšu lielāko daļu var veikt patstāvīgi, bet būtiski lēnākā tempā vai ar lielāku piepūli vai sliktākā kvalitātē, salīdzinot ar normāli pieņemto attiecīgā vecuma grupā, epizodiski nepieciešama palīdzība vai uzraudzība.

[3.2] Lēmumā nav pamatots invaliditātes noteikšanas termiņš, nosakot invaliditāti uz pieciem gadiem. Invaliditāte pieteicējam nosakāma uz mūžu, ņemot vērā neatgriezeniskos, stabilos un ilgstošos funkcionālos traucējumus.

[3.3] No komisijas lēmuma un 2020.gada 13.jūnija ekspertīzes akta Nr.12-2020-713 secināms, ka komisija nav darījusi visu iespējamo, lai savāktu pierādījumus, piemēram, nav pieprasījusi papildu informāciju no ārstiem vai nav veikusi papildus izmeklējumus.

[3.4] Komisijas 2020.gada 13.jūnija ekspertīzes aktā Nr. 12-2020-713 ietverta informācija par notikumiem, kas norisinājušies pēc ekspertīzes akta datuma. Minētais norāda uz to, ka ekspertīze faktiski nav veikta. Komisija jau jūnijā bija pieņēmusi pieteicējam nelabvēlīgu lēmumu, bet imitēja darbību, slēpjot savu prettiesisko darbību un radot pieteicējam nelabvēlīgas sekas. Tāpat arī administratīvā akta izdošanas termiņa nepamatota pagarināšana saistīta ar laika vilcināšanu, lai pirms lēmuma pieņemšanas tiktu izskatīta cita pieteicēja administratīvā lieta Nr. A420197619.

[3.5] Pieteicējam nosakāms nemantiskā kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzinājums, jo komisija apstrīdēšanas procesā pieteicējam nodarījusi būtisku tiesību aizskārumu, nepamatojot administratīvo aktu, ignorējot pieteicēja iesniegumus (nepamatojot, kā pieteicēja veselības stāvoklis ir uzlabojies), vajājot pieteicēju (nepamatotu prasību izvirzīšana, nepamatojot tās atbilstoši Administratīvā procesa likuma prasībām, kā arī iztulkojot un piemērojot tiesību normas pretēji to iztulkošanas metodēm) un neizskatot apstrīdēšanas iesniegumu pēc būtības.

[4] Administratīvā rajona tiesa pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots šādi.

[4.1] Invaliditātes legāldefinīcija ietverta Invaliditātes likumā. Likuma 5.panta pirmā daļa noteic, ka invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbspējas, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā.

Funkcionēšanas ierobežojums saskaņā ar Invaliditātes likuma 1.panta 3.punktu ir slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisīts fizisks vai garīgs (organisma spēju; apmācības, komunikācijas, orientācijas, pārvietošanās, pašaprūpes spēju; savas uzvedības, aktivitāšu, līdzdalības kontrolēšanas spēju) traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un apgrūtina tās iekļaušanos sabiedrībā.

Darbspēju zaudējums saskaņā ar Invaliditātes likuma 1.panta 2.punktu ir darbspējīgā vecumā funkcionēšanas ierobežojuma rezultātā zaudētas vai ierobežotas vispārējās spējas strādāt.

Tādējādi, lai konstatētu invaliditāti, nepieciešams noteikt: 1) vai personai ir funkcionēšanas ierobežojums; 2) vai šis ierobežojums ir ilgstošs vai nepārejošs; 3) vai šis ierobežojums izraisa fiziskus vai garīgus (organisma spēju; apmācības, komunikācijas, orientācijas, pārvietošanās, pašaprūpes spēju; savas uzvedības, aktivitāšu, līdzdalības kontrolēšanas spēju) traucējumus, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un apgrūtina tās iekļaušanos sabiedrībā. Tāpat no iepriekš minētajām tiesību normām secināms, ka nav būtiska nozīme tam, tieši kāda slimība vai trauma izraisīja orgānu funkciju traucējumu un personas fizisko vai psihisko spēju ierobežojumu, bet nozīme ir tieši radītajām sekām – kādi fizisko vai psihisko spēju ierobežojumi pastāv un cik izteikts ir ierobežojums, cik iespējama ir personas integrācijā sabiedrība bez citu personu palīdzības un cik ierobežotas ir darba un sevis apkopšanas spējas.

[4.2] Saskaņā ar Invaliditātes likuma 7.panta piekto daļu invaliditātes ekspertīzi veic un invaliditāti nosaka komisija. Komisija, pamatojoties uz personas funkcionēšanas ierobežojuma izvērtējumu, saskaņā ar Invaliditātes likuma 8. panta pirmās daļas 1., 3. un 4. punktu izdod administratīvo aktu, ar kuru cita starpā nosaka: invaliditāti, ja personas funkcionēšanas ierobežojuma pakāpe atbilst invaliditātes noteikšanas kritērijiem, uz noteiktu termiņu, kas ir no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem, vai bez atkārtota ekspertīzes termiņa (uz mūžu); darbspēju zaudējumu procentos uz noteiktu termiņu (no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem) vai bez atkārtota ekspertīzes termiņa (uz mūžu) normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos; invaliditātes cēloni.

Invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas kritēriji, termiņi un kārtība, pamatojoties uz Invaliditātes likuma 5.panta otro daļu, ir noteikta Ministru kabineta 2014.gada 23.decembra noteikumos Nr. 805 „Noteikumi par prognozējamas invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas kritērijiem, termiņiem un kārtību" (turpmāk –kārtība).

Saskaņā ar kārtības 17.punktu, veicot invaliditātes vai darbspēju ekspertīzi, ārsts eksperts: 1) izvērtē šo noteikumu 3.punktā minētos dokumentus - personas iesniegumu, nosūtījumu uz komisiju, funkcionālo spēju pašnovērtējumu (noteikumu 1. pielikums), darbnespējas lapu B, ja tāda ir izsniegta, citus dokumentus, ja ārsts vai pati persona uzskata, ka tie ir nepieciešami ekspertīzei (17.1.apakšpunkts); 2) novērtē personas veselības traucējumus un to smagumu, kā arī personas funkcionālās spējas un to ierobežojumu atbilstoši šo noteikumu 4. vai 5. pielikumā minētajiem kritērijiem (17.2.apakšpunkts); 3) pārbauda personas ikdienas aktivitāšu novērtējuma anketu, ja komisija tādu ir pieprasījusi (17.3.apakšpunkts); 4) ieraksta personas veselības un funkcionālo spēju novērtējumu un secinājumus ekspertīzes aktā informācijas sistēmā (17.4.apakšpunkts).

Saskaņā ar kārtības 18.2.apakšpunktu, pamatojoties uz kārtības 17.4.apakšpunktā minēto ekspertīzes aktu, komisijas amatpersona pieņem lēmumu un nosaka personai no 18 gadu vecuma līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai – invaliditātes grupu un darbspēju zaudējumu procentos saskaņā ar šo noteikumu 5.pielikumā noteiktajiem kritērijiem, kā arī invaliditātes cēloni un termiņu.

Kārtības 5.pielikumā ir noteikti veselības traucējumu un funkcionālo spēju vērtēšanas kritēriji, un pielikuma paskaidrojošās daļas „Piezīmes" 3.punktā noteikti funkcionēšanas ierobežojumu noteikšanas kritēriji. Minētajā tiesību normā noteikts, ka veselības traucējumu un funkcionālo spēju kopējais novērtējums ir pamats lēmuma pieņemšanai par invaliditāti un darbspēju zaudējumu.

Pamats lēmuma pieņemšanai par invaliditāti un darbspēju zaudējumu ir veselības traucējumu un funkcionālo spēju kopējais novērtējums. Savukārt darbspēju ierobežojumu un attiecīgi invaliditātes grupas noteikšanai ir vērtējami personas veselības traucējumu dēļ radītie funkcionālie ierobežojumi (personas darbspēju, pašaprūpes spēju, spēju iekļauties sabiedrībā ierobežojumi), to smagums, stabilitāte un prognozes.

[4.3] Pieteicējs izteicis iebildumus pret piemērojamajām tiesību normām, norādot, ka veselības traucējumu novērtēšanai nav izstrādāti pietiekami skaidri kritēriji (piemēram, attiecībā uz invaliditātes noteikšanu sakarā ar arodslimību kārtības 6.pielikumā), anketā norādāmie dati ir mainīgi un atspoguļo vienīgi kādu konkrētu brīdi, kā arī to, ka apstāklis, ka komisija atbilstoši kārtības 25.punktam izdot iekšēju normatīvu aktu kritēriju izvērtēšanai, norāda uz neskaidru, necaurredzamu sistēmu. Pieteicējs arī atsaucas uz Pasaules Bankas 2020.gada 17.decembrī publicētu ziņojumu par Latvijas invaliditātes sistēmu, kurā atzīts, ka nepieciešams uz pierādījumiem balstīts algoritms invaliditātes smaguma pakāpes noteikšanā, kā arī Labklājības ministrijas politikas plānošanas dokumentu, kurā plānots ieviest metodoloģiski pamatotu funkcionēšanas

novērtēšanas anketu. Tādēļ pieteicējs uzskata, ka kārtības 5.pielikuma sistēma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109.pantam, jo nenodrošina tiesības uz sociālo nodrošinājumu.

[4.4] Tiesa neapšauba, ka jebkuru sistēmu ir iespējams uzlabot, un minēto var attiecināt arī uz invaliditātes novērtēšanas kārtību. Tomēr tas pats par sevi nav pamats secinājumam, ka pašreizējā kritēriju sistēma nenodrošina personu Satversmē noteiktās tiesības. Kā jau citēts, kārtības 5.pielikums paredz noteiktus kritērijus, kuru novērtējuma rezultātā komisija nosaka atbilstošāko invaliditātes grupu. Kritēriju paredzēšana pati par sevi nodrošina gan pēc iespējas pārskatāmu sistēmu, gan arī veicina vienlīdzīgu attieksmi pret personām līdzīgos apstākļos. Turpretī kritēriju neesība vai to nepiemērošana būtu pretēja minētajiem ieguvumiem, un šo kritēriju nepiemērošana nenozīmētu, ka pieteicējam bez jebkāda vērtējuma būtu nosakāma otrā invaliditātes grupa. Kārtības 6.pielikums, atbilstoši kuram nosakāms darbspēju zaudējums sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, arodslimību vai Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas rezultātā radušos slimību, veidots pēc citiem principiem, jo tas saistīts ar ierobežota loka diagnozēm. Turpretī vispārējas saslimšanas gadījumā var būt nepieciešamība vērtēt dažādu saslimšanu un to smaguma kopumu, kas ievērojami apgrūtina precīza algoritma izveidi. Tiesas ieskatā tas, ka 5.pielikuma kritēriji pieļauj arī iestādes novērtējuma brīvību, ļauj iestādei pieņemt pēc iespējas individuālu un apstākļiem piemērotu lēmumu.

Savukārt apstāklis, ka papildus noteikumu 5.pielikumam iestādei ir iekšējs normatīvs akts, kas veicina vienlīdzīgu kritēriju piemērošanu, neatbrīvo iestādi no lēmuma pamatošanas atbilstoši ārējos normatīvajos aktos noteiktajam. Pārsūdzētajā lēmumā arī nav atsauces uz iekšējiem normatīvajiem aktiem, līdz ar to pieteicēja iebildumi šajā kontekstā nepamato normu neatbilstību augstāka juridiskā spēka normām.

Ievērojot minēto, tiesa nesaskata, ka 5.pielikuma kritēriji būtu tik neskaidri, ka nenodrošinātu personu tiesības uz atbilstīgas invaliditātes grupas noteikšanu. Pieteicējs nav norādījis uz kāda konkrēta 5. pielikumā paredzēta kritērija nederīgumu, tādēļ padziļinātu katra kritēriju vērtēšanu tiesa neveic.

[4.5] Attiecībā uz tiesas novērtējumu labvēlīga administratīvā akta izdošanā, nosakot citu invaliditātes grupu, ņemams vērā, ka pieteicēja veselības stāvokļa novērtēšana ietilpst ārstu ekspertu, nevis tiesas kompetencē. Komisija veic ekspertīzi un nosaka personas darbspēju zaudējumu apjomu un invaliditāti, savukārt tiesa var tikai pārliecināties, vai komisijas izdarītie secinājumi nav acīmredzami patvaļīgi un atrauti no medicīniskajā dokumentācijā atspoguļotajiem faktiem. Nav tiesiska pamata atkāpties no šādas kārtības *(Senāta 2020.gada 7.maija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1124/2020 3.punkts)*.

Līdz ar to, novērtējot labvēlīga administratīvā akta izdošanas pamatu, sākotnēji aplūkojami iestādes lēmuma argumenti, bet acīmredzamu kļūdu konstatēšanas gadījumā novērtējams, vai ir pamats citas invaliditātes grupas noteikšanai. Pieteicējs iebildis gan pret komisijas lēmuma saturu, norādot, ka pieteicējam bija nosakāma otrās grupas invaliditāte un invaliditātei bija jābūt noteiktai uz mūžu, gan arī lēmuma pieņemšanas un ekspertīzes norisi, proti, procesuāliem jautājumiem. Tiesa atzīst, ka lietderīgi pirmos pārbaudīt tieši procesuālos jautājumus.

[4.6] Pieteicējs norādījis, ka komisija nepamatoti aicinājusi pieteicēju uz ekspertīzi klātienē, neiegūstot ziņas citādi, novilcinājusi lēmuma pieņemšanu, kā arī iebilst lēmumā norādītajam, ka pieteicējs uz to nepamatoti nav ieradies, jo komisija pati atcēla 2020.gada 23.martā plānoto ekspertīzi.

Nav strīda, ka atbilstoši kārtības 14.punktā noteiktajam pamatprincipam invaliditātes un darbspēju ekspertīzi veic komisijas ārsta bez personas klātbūtnes. Vienlaikus nākamais noteikumu punkts – 15.punkts – paredz, ja komisijas rīcībā nav pietiekamas informācijas vai tā ir pretrunīga, personas veselības traucējumu un funkcionālo spēku novērtēšanu veic personas klātbūtnē, saskaņojot ar personu novērtēšanas laiku un vietu. Tāpat arī kārtības 6.punkts paredz, ka komisija var iegūt ekspertīzei nepieciešamās ziņas ne tikai no vienotās veselības nozares informācijas sistēmas, bet arī pieprasīt tās no pašas personas, personas ārsta, darba devēja izglītības iestādes, valsts vai pašvaldību institūcijas. Tādējādi klātienes ekspertīzes veikšana un personas iesaistīšana nepieciešamo ziņu noskaidrošanā ir tiesību normās paredzēta iestādes iespēja.

Komisija, pamatojot klātienes ekspertīzes veikšanu, atsaukusies uz kārtības 15.punktā noteikto pamatu. Turklāt arī no ekspertīzes akta un pārsūdzētā lēmuma izriet, ka atsevišķos jautājumos komisija norāda uz informācijas trūkumu. Proti, lēmumā norādīts, ka pieteicējs nav sniedzis atbildes uz komisijas rakstiski uzdotajiem jautājumiem, kā arī atzīmēts, kādos jautājumos komisijas rīcībā nav plašākas informācijas. Minētais apliecina, ka klātienes ekspertīzes noteikšana nebija patvaļīga, bet gan saistīta ar tiesību normās paredzētu pamatu – nepieciešamību iegūt papildu ziņas. Tiesa arī nesaskata, ka klātienes ekspertīze vai papildu ziņu prasīšana tieši pieteicējam būtu neadekvāts ziņu iegūšanas veids konkrētajos apstākļos. Tiesa ņem vērā, ka klātienes ekspertīze var sniegt plašākas ziņas par atsevišķos medicīniskajos dokumentos fiksētajām, tādēļ tās aizvietošana ar kādu noteiktu ziņu iegūšanu var nesasniegt tādu pašu rezultātu un papildu dokumentu pieprasīšana šādā gadījumā nav tai vienlīdzīga alternatīva. Turklāt no diagnozēm un pieteicēja paskaidrojumiem neizriet, ka neierašanās uz ekspertīzi būtu skaidrojama ar pieteicēja veselības stāvokli, kas varētu norādīt uz klātienes ekspertīzes veikšanas nesamērīgumu. No pieteicēja norādītā izriet, ka neierašanās saistīta ar pieteicēja principālo nostāju, ka klātienes ekspertīze nav nepieciešama. Līdz ar to tiesa nesaskata pārkāpumu komisijas rīcībā, nosakot klātienes ekspertīzi.

No komisijas paskaidrojumiem izriet, ka sākotnēji pirmā klātienes ekspertīze noteikta 2020.gada 16.martā, bet pieteicējs nav bijis sasniedzams. Nākamā ekspertīze noteikta 23.martā. Tālāk komisija norāda, ka līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai 30.martā pieteicējs nav informējis par piekrišanu vai nepiekrišanu piedalīties klātienē ekspertīzē noteiktajā laikā. Savukārt apstrīdēšanas ietvaros pieteicējam lūgts ierasties uz ekspertīzi 10.jūnijā, uz ko pieteicējs neesot ieradies un nav informējis par neierašanās iemesliem.

[4.7] Pieteicējs paskaidrojumos iebilst, ka komisijai bija jāpamato ekspertīzes veikšana, kā arī komisija sniegusi

nepatiesu informāciju par pieteicēja neierašanos uz klātienes ekspertīzi un neinformēšanu par to, jo komisija pati atsaukusi 23.marta klātienes ekspertīzi. Minētā apliecināšanai pieteicējs iesniedzis ekrānšāviņa izdruku ar komisijas sūtīto īsziņu.

No pieteicēja iesniegtā ekrānšāviņa konstatējams, ka komisija informējusi par 2020.gada 23.martā plkst. 17.00 noteiktās klātienes ekspertīzes atcelšanu *(1.sējums, lietas* 77. *lapa)*. Tiesa ņem vērā, ka no ekrānšāviņa nav iespējams pārliecināties par īsziņas adresātu, kā arī, iespējams, nav redzama īsziņas beigu daļa, tomēr tiesai nav pamata apšaubīt šo pieteicēja iesniegto pierādījumu, jo tajā norādītais klātienes ekspertīzes laiks atbilst arī komisijas paskaidrojumiem. Vienlaikus tiesa arī nekonstatē, ka starp šo pieteicēja iesniegto pierādījumu un komisijas paskaidrojumiem pastāvētu citas pretrunas. Minētais ekrānšāviņš sniedz ziņas vienīgi par 23.marta ekspertīzes atcelšanu. Tomēr tas neatspēko komisijas paskaidroto, ka tā bijusi jau otrā reize, kad ekspertīze noteikta, ne arī to, ka pieteicējs līdz 30.martam nav informējis komisiju, vai piekrīt klātienes ekspertīzei. Pieteicējs nav tieši iebildis pret komisijas paskaidroto, ka pieteicējs nav ieradies uz 16.marta ekspertīzi, turklāt tas, ka 23.martā bija noteikts jauns ekspertīzes veikšanas laiks, netieši apliecina, ka 16.martā ekspertīze nenotika. Komisija paskaidrojumā nav norādījusi, ka pieteicējs nebūtu ieradies uz 23.marta ekspertīzi, līdz ar to pieteicēja apliecinātais fakts, ka komisija to atcēlusi, nenorāda uz paskaidrojumu nepatiesumu. Visbeidzot 23.marta ekspertīzes atcelšana nesniedz ziņas par pieteicēja attieksmi pret plānoto 10.jūnija ekspertīzi apstrīdēšanas procesa ietvaros, par kuras atcelšanu ne pieteicējs, ne komisija nav norādījuši. Tiesa arī norādīja, ka pieteicēja atsauce uz 2020.gada 4.jūnija priekšlikumu noslēgt izlīgumu *(1.sējums, lietas 17.-18. lapa),* nav vērtējama kā objektīvs iemesls iebilst pret klātienes ekspertīzi, jo pieteicēja atkārtots aicinājums izdot prasīto labvēlīgo aktu nav vērtējams kā nopietns izlīguma ierosinājums.

Vienlaikus tiesa nepiešķir šiem apstākļiem tādu nozīmi lietā, lai veiktu papildus apstākļu noskaidrošanu. Kopumā lietas dalībnieku paskaidrojumos nav pretrunu par to, ka 23.marta ekspertīze tikusi atcelta un ka pieteicējs nav ieradies uz citām plānotajām klātienes ekspertīzēm, neierašanās iemeslus nepaskaidrojot.

Arī attiecībā uz 13.jūnija (14.septembra) ekspertīzes aktu tiesa nesaskata izšķirošu nozīmi tā sagatavošanas datumam. Kā neskaidrs un tādēļ noskaidrojams apstāklis lietā bija vērtējams tas, ka aktā, kas tika datēts ar 13.jūniju, bija ietvertas atsauces uz vēlāku saraksti ar pieteicēju. Atbildot uz tiesas vēstuli, komisija paskaidrojusi, ka dokumentā norādīts kļūdains sagatavošanas datums un ekspertīze faktiski veikta 14.septembrī. Tiesai nav pamata šo paskaidrojumu apšaubīt. Tas, ka akts nav sagatavots 13.jūnijā bija acīmredzami, ņemot vērā tajā norādīto atsauci uz tā paša gada augustā sūtītām vēstulēm, turklāt tiesa konstatēja, ka 12.jūnijā komisija pieņēmusi lēmumu par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu līdz 14.septembrim *(1.sējums, lietas 41.-42.lapa),* kam nebūtu jēgas, ja jau nākamajā dienā pēc lēmuma pieņemšanas tiktu veikta ekspertīze. Savukārt tam, vai ekspertīze veikta tieši 14.septembrī vai, piemēram, 11.septembrī, nav izšķirošas nozīmes lietā. Tiesību normas nenoteic termiņu ekspertīzes veikšanai, un arī lietas apstākļi nenorāda, ka ekspertīzes datumam izskatāmajā gadījumā varētu būt ietekme uz tās saturu.

[4.8] Pieteicēja šaubām par dokumenta viltošanu tiesa nesaskata objektīvu pamatu. Turklāt pieteicējs pretrunīgi norāda, ka komisija imitējusi savas darbības, jo pieņēmusi aktu jau 13.jūnijā (sākotnējā pieteikumā), bet vēlākos paskaidrojumos izsaka šaubas par komisijas darbību tādēļ, ka tā paskaidrojusi, ka akts sagatavots septembrī. Šādi pretrunīgi argumenti liek apšaubīt to nopietnību un atspoguļo vienīgi pieteicēja vispārīgu neuzticēšanos komisijas darbībai.

Komisija, veicot ekspertīzi, vērtē kārtības 17.punktā noteiktos apstākļus, tostarp 3.punktā paredzētos dokumentus – personas iesniegumu, nosūtījumu uz komisiju, funkcionālo spēju pašnovērtējumu un citus dokumentus, ja ārsts vai persona uzskata, ka tie ir nepieciešami ekspertīzei. No komisijas paskaidrojumiem un vēstulēm pieteicējam izriet, ka komisija uzskatīja par lietderīgu iegūt atsevišķas papildu ziņas no pieteicēja (tostarp par nodarbinātību), kā arī noteikt klātienes ekspertīzi pilnvērtīgai apstākļu noskaidrošanai attiecībā uz pieteicēja funkcionālajiem traucējumiem. Tas, ka šādas papildu informācijas iegūšana nesekmējās, skaidri saistāms ar pieteicēja demonstrēto nevēlēšanos sadarboties. Komisija pamatoti norāda, ka no Administratīvā procesa likuma 59.panta ceturtās daļas izriet administratīvā procesa dalībnieka iestādē sadarbošanās pienākums ar iestādi, turklāt tas palielinās, ja sagaidāmā lēmuma pieņemšana ir privātpersonas interesēs. Tiesa arī ņem vērā, ka papildus novērtējamie apstākļi (attiecībā uz pieteicēja funkcionālajiem traucējumiem un ziņām par nodarbinātību) nav tādi, kuru iegūšana no cita avota būtu acīmredzami racionālāka. Vienlaikus apstāklis, ka iestāde nolēmusi neiegūt citas papildu ziņas, pats par sevi nenorāda uz pārkāpumu iestādes rīcībā. Komisija ir vērtējusi kārtības ?.1., 3.2. un 3.3.punktā noteiktos dokumentus, savukārt 3.5.punktā paredzēto citu dokumentu vērtēšana saistāma ar personas iniciatīvu vai ārsta viedokli par šādu dokumentu nepieciešamību. Turklāt komisija pieteicējam ir skaidrojusi, ka pieteicēja nesadarbošanās gadījumā lēmums tiks pieņemts, pamatojoties uz komisijas rīcībā esošo informāciju *(2020.gada 26.maija komisijas vēstule, 1.sējums, lietas 43.-44.lapā, 12.jūnija lēmums 1.sējums, lietas 41.-42.lapā)*. Līdz ar to pieteicējs nepamatoti iebilst, ka komisija nav vērtējusi kādus noteiktus būtiskus dokumentus, ja pieteicējs tos nav iesniedzis vai uz tiem tieši norādījis.

[4.9] Lietas materiālos atrodas komisijas Rīgas apvienotās nodaļas (zemākās iestādes) 2020.gada 12.marta lēmums Nr. 1-30/307 (*1.sējums, lietas 54.lapa*) un komisijas 2020.gada 12.jūnija lēmums Nr. 1-18/5016 *(1.sējums, lietas 41.lapa)*. No minētajiem lēmumiem konstatējams, ka gan zemākā iestāde, gan augstāka iestāde, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, katra vienu reizi pagarinājusi lēmuma pieņemšanas termiņu. Šādas iestāžu tiesības paredzētas Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmajā daļā. Turklāt komisija kā termiņa pagarināšanas iemeslu norādījusi tieši pieteicēja neierašanos uz noteiktajām klātienes ekspertīzēm un papildu informācijas nesniegšanu. Ievērojot, ka 14.septembris bija datums, līdz kuram komisija bija pagarinājusi termiņu lēmuma pieņemšanai, un to, ka komisija vairākkārt aicināja pieteicēju sadarboties papildu ziņu iegūšanā *(2020.gada 12.jūnija lēmums 1.sējums, lietas 41.lapā, 21. un 26.augusta vēstules 1.sējums, lietas 36.-39.lapa),* ir ticams, ka komisija pēc iespējas nogaidīja ar ekspertīzes veikšanu un lēmuma pieņemšanu, dodot iespēju pieteicējam sadarboties. Līdz ar to tiesa nesaskatīja, ka komisija būtu nepamatoti vilcinājusies ar lēmuma pieņemšanu.

Pieteicēja pieņēmumam, ka vilcināšanās ar lēmuma pieņemšanu būtu saistāma ar iestādes vēlēšanos sagaidīt citas pieteicēja administratīvās lietas izskatīšanu pirmās instances tiesā, nav pamata. Tiesa nesaskata, ka lēmuma pieņemšana pēc norādītā sprieduma varētu būt pieteicēja tiesiskajām interesēm nelabvēlīgāka vai jebkādā veidā varētu ietekmēt lēmuma saturu. Turklāt faktiski lēmums pieņemts pirms pieteicēja norādītā sprieduma taisīšanas.

Papildu paskaidrojumā pieteicējs iebildis pret ārstes /pers. B/ 2020.gada 28.marta ekspertīzes akta *(1.sējums, lietas 51.-52.lapa)*, uz kuru balstīts sākotnējais lēmums, saturu. Iepazīstoties ar šo aktu, tiesa piekrīt, ka tajā ir saskatāmi trūkumi (piemēram, nekorekti atspoguļotas speciālistu norādītās grūtības pašaprūpē), tomēr tiesa tam nepiešķir būtisku nozīmi. Pieteicējs apstrīdēja komisijas Rīgas apvienotās nodaļas 30.marta lēmumu, un komisija apstrīdēšanas procesa ietvaros ir veikusi jaunu ekspertīzi, un pieņemtais lēmums balstīts uz šo ekspertīzi, kurā iepriekš saskatīto trūkumu vairs nav.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst par nepamatotiem pieteicēja iebildumus pret procesuāliem pārkāpumiem komisijas rīcībā saistībā ar nepamatotu ziņu pieprasīšanu, ekspertīzes akta viltošanu, nepatiesas informācijās par neierašanos uz ekspertīzi klātienē norādīšanu vai nepamatotu vilcināšanos ar lēmuma pieņemšanu.

[4.10] Pārsūdzētais lēmums pieņemts un ekspertīze veikta sakarā ar 2020.gada 7.februāra pieteicēja ģimenes ārsta nosūtījumu *(1.sējums, lieta 57.lapa)*. Minētajā nosūtījumā kā diagnozes ģimenes ārsts norādījis sekas pēc galvas traumas, abu plaukstu fleksoru kontraktūra, jauktas ģenēzes encefalopātija (toksiska, posstraumatiska), vidēji smagas pakāpes hroniska obstruktīva plaušu slimība (HOPS), vidēji smagas pakāpes persistējoša bronhiālā astma, mugurkaula spondiloze ar sāpju sindromu. Tāpat ģimenes ārsts norādījis, ka pacients slimo daudzus gadus, apgrūtinātas pašaprūpes spējas (ģērbjoties, mazgājoties), novērojas pie traumatologa, neirologa, ģimenes ārsta rehabilitācija, kā arī, ka vispārējo stāvokli apgrūtina bronhiālā astma, HOPS un ka pieteicējs lieto inhalatoru. Nosūtījumā ietverti arī traumatologa ortopēda, neirologa un fizikālās un rehabilitācijas ārsta un ārsta rezidenta ieraksti.

Iesniegumam pievienota pieteicēja funkcionālo spēju pašvērtējuma anketa *(1.sējums, lietas 59.-60. lapa)*. No tās redzams, ka pieteicējs norāda ļoti lielas grūtības mobilitātes sadaļā attiecībā uz atrašanos vertikālā stāvoklī ilgāku laiku, pašaprūpes sadaļā attiecībā uz mazgāšanos, ģērbšanos un palikšanu vienatnē uz dažām dienām, kā arī sadaļā mājas dzīve un darbi attiecībā uz galveno mājsaimniecības darbu veikšanu. Savukārt lielas grūtības pieteicējs atzīmējis ikdienas problēmu analīzē un to risināšanā, citu cilvēku teiktā saprašanā un saprašanās ar sev tuviem cilvēkiem (sadaļā saprašana un komunikācija), piecelšanās kājās no sēdus stāvokļa, iziešanā no mājokļa un 200 m noiešanā (sadaļā mobilitāte).

[4.11] Lēmums pamatots ar ārstu ekspertu 14.septembra (aktā – 13.jūnijs) ekspertīzes aktu *(1.sējums, lietas 12.-15. lapa)*. Aktā, apskatot diagnozes, secināts, ka nosūtīšanas galvenie simptomi saistīti ar roku pirkstu kontraktūru, sāpēm rokās un kājās, atmiņas pasliktināšanos. Tomēr aktā secināts, ka nav pierādījumu, kas apstiprinātu būtiskus atmiņas traucējumus, kā arī pašnovērtējuma anketā norādīto par lielām grūtībām ikdienas problēmu analīzē un risināšanā un citu cilvēku saprašanā. Tāpat neesot pierādījumu par ļoti lielām grūtībām atrasties vertikālā stāvoklī ilgāku laiku, veikt pašaprūpi un galvenos mājsaimniecības darbus. No medicīniskās informācijas arī neizrietot, ka pieteicējam varētu būt lielas grūtības piecelties kājās no sēdus stāvokļa, pārvietoties pa mājokli un noiet 200 m attālumu. Nosūtījumā neesot norādīts, kādu ārstēšanu pieteicējs saņem, izņemot to, ka lieto inhalatorus sakarā ar bronhiālo astmu un HOPS. Ekspertīzē arī secināts, ka lielākās grūtības funkcionēt saistītas ar roku pirkstu kontraktūrām, kuru iemesls ir neskaidrs, kā arī norādītajām sekām pēc galvas traumas, par ko arī nav sīkāku ziņu.

[4.12] Attiecībā uz pieteicēja funkcionālo spēju traucējumiem komisija atzinusi, ka konstatējami mēreni traucējumi (2.pakāpe) attiecībā uz muskuļu spēka funkciju, mazgāšanos un ģērbšanos. Savukārt traucējumi nav konstatēti attiecībā uz prasmju apgūšanu, lēmumu pieņemšanu, komunikāciju, ķermeņa stāvokļa maiņu, ķermeņa pozīcijas saglabāšanu, priekšmetu pacelšanu un pārnešanu, smalku darbību veikšanu ar rokām, plaukstu un roku izmantošanu, staigāšanu, ēšanu, citu precizētu pašaprūpi un kompleksu mijiedarbību ar citiem cilvēkiem.

Izvērtējot aktā un lēmumā norādīto, tiesa secina, ka ārsti eksperti pamatoti no nosūtījumā fiksētās medicīniskās informācijas atzinuši, ka galvenie simptomi saistīti ar roku un kāju kontraktūrām, sāpēm rokās un kājās. Nosūtījumā norādītas vairākas diagnozes, tieši neizdalot, kura vai kuras no tām vērtējamas kā pamatdiagnozes, bet kuras kā blakus diagnozes. Ekspertīzes aktā kā pamatdiagnoze norādīta abu plaukstu pirkstu fleksoru kontraktūras. Ievērojot, ka tieši šī diagnoze kā vienīgā minēta visu citu speciālistu ierakstos, tiesai nerodas šaubas par ārstu ekspertu secinājumu pamatotību šajā jautājumā. Pieteicējs norādījis arī uz plaušu veselības problēmām un uzsvēris stāvokļa pasliktināšanos, tomēr šīs sūdzības nav atspoguļotas nosūtījumā veiktajos speciālistu ierakstos un ir saistītas ar blakus diagnozi, tādēļ varētu būt vērtējamas pieteicēja vispārīgā stāvokļa kopējā novērtējuma ietvaros. Aktā atzīts, ka nav pierādījumu būtiskiem atmiņas traucējumiem un anketā norādītajām lielām grūtībām saprašanas un komunikāciju aktivitātēs (ikdienas problēmu analīzē un risināšanā, citu teiktā saprašanā, saprašanās ar sev tuviem cilvēkiem). Tiesa nekonstatēja, ka komisijas vērtētā medicīniskajā informācijā vai pieteicēja argumentos būtu norādes uz būtiskiem atmiņas traucējumiem, turklāt arī funkcionālo spēju pašnovērtējuma anketā pieteicējs atzīmējis, ka atcerēšanās paveikt kaut ko svarīgu rada vidējas grūtības. Tādējādi komisija apskatījusi tādu aktivitāti, kurā pieteicējs nav norādījis lielas vai ļoti lielas grūtības. Savukārt attiecībā uz pārējām saprašanas un komunikācijas aktivitātēm tiesa piekrita, ka nosūtījumā fiksētie speciālistu ieraksti neliecina par attiecīgām grūtībām. Tiesa konstatēja, ka ģimenes ārsts ir norādījis uz sekām pēc galvas traumas un jauktas ģenēzes encefalopātiju, tomēr ne ģimenes ārsts, ne citi speciālisti nosūtījumā neatsaucas uz iespējamiem šīs diagnozes radītiem vērā ņemamiem traucējumiem šajā aktivitātē. Tādējādi pieteicēja pašnovērtējuma anketā norādītās grūtības komunikācijas vērtējumā ar ziņām par pieteicēja veselības stāvokli neapstiprinās.

Saistībā ar šīm aktivitātēm funkcionālo spēju traucējumu novērtējumā tādi nav norādīti, proti, traucējumi kategorijās

prasmju apgūšana, lēmumu pieņemšana, komunikācija un kompleksa mijiedarbība ar citiem cilvēkiem ir 0.pakāpe. Ievērojot secinājumus par veselības traucējumu pakāpi un īpaši to, ka nosūtījumā nav norāžu uz veselības traucējumiem saistībā ar norādītajām aktivitātēm, tiesa nesaskatīja kļūdas šajā novērtējumā.

[4.13] Pieteicējs norādījis ļoti lielas grūtības atrasties vertikālā stāvoklī, lielas grūtības piecelties kājās no sēdus stāvokļa un pārvietoties.

No traumatologa ortopēda un neirologa ieraksta neizriet simptomi, kas varētu tikt saistīti ar šo aktivitāti. Neirologs atzīmē sāpes kājās, tomēr norāda vienīgi uz grūtībām veikt ikdienas darbus un pašaprūpi, bet ne traucētām mobilitātes aktivitātēm. Fizikālās un rehabilitācijas ārste un ārsts rezidents norāda uz apgrūtinātu saliekšanās aktivitāti, pārvietošanās aktivitāti. Ierakstā nav indikāciju par smagākas pakāpes apgrūtinājumu, kas liecinātu par lielām vai ļoti lielām grūtībām. Turklāt lēmumā pamatoti konstatēts, ka nosūtījumā nav norādīts, ka pieteicējs saņemtu kādu ārstēšanu (izņemot norādi par inhalatora lietošanu, kas tieši uz apskatāmo aktivitāti neattiecas). Līdz ar to komisijas viedoklis par veselības traucējumiem mobilitātes aktivitātē balstīts uz nosūtījumā norādīto ziņu korektu novērtējumu.

Funkcionālo spēju novērtējumā kategorijās ķermeņa stāvokļa maiņa, ķermeņa pozīcijas saglabāšana un staigāšana norādīti 0.pakāpes traucējumi. Ievērojot, ka speciālisti norādījuši uz apgrūtinātu saliekšanās un pārvietošanās aktivitāti, atzīstams, ka šo funkcionālo spēju traucējumi novērtējami vismaz kā viegli, proti, 1.pakāpes. Vienlaikus, ņemot vērā jau secināto, ka speciālistu norādītais neliecina par lielākām grūtībām, tiesai nav pamata uzskatīt, ka šo funkcionālo traucējumu pakāpe varētu būt augstāka par 1.pakāpi. Līdz ar to funkcionālo spēju novērtējumā ir saskatāma kļūda, tomēr nav konstatējama tās ietekme uz lēmuma saturu kopumā.

[4.14] Lēmumā, atsaucoties uz ekspertīzes aktu, atzītas grūtības pašaprūpē (mazgāšanās, ģērbšanās). Šādu grūtību esība norādīta gan nosūtījumā, gan pieteicēja pašvērtējuma anketā, un atšķiras vienīgi pieteicēja un komisijas viedoklis par šo grūtību pakāpi. Pieteicējs šajās aktivitātēs norādījis ļoti lielas grūtības.

Nosūtījumā ģimenes ārsts norādījis, ka pieteicējam ir apgrūtinātas pašaprūpes spējas (ģērbties, mazgāties). Traumatologs ortopēds norādījis, ka pieteicējam ir pašaprūpes traucējumi (ģērbties, mazgāties), grūti satvert instrumentus un izdarīt roku motoriku. Neirologs norādījis, ka pieteicējam ir grūtības atliekt pirkstus, muskuļu spēks samazināts distāli pirkstos, spastika fleksorā kontraktūra, cīpslu refleksi pazemināti, pataloģistru refleksu nav, jušanas traucējumi gan kājās, gan rokās, sāpes kājās, rokās, grūtības veikt ikdienas darbus, pašaprūpi un nepieciešama ilgstoša rehabilitācija. Savukārt fizikālās un rehabilitācijas ārsts un ārsts rezidents norādījuši, ka pieteicējam ir apgrūtināta priekšmetu pacelšana un pārnešana, precīzu plaukstu kustību izmantošana, plaukstu un rokas izmantošana un pašaprūpē nepieciešama asistēšana.

Izvērtējot šo informāciju, komisija secinājusi, ka nav pamata uzskatīt, ka veselības traucējumu radītās grūtības pašaprūpē būtu lielas, nevis mērenas. Paskaidrojumā par pieteikumu komisija norāda, ka komisijai nebija datu par tādām diagnozēm kā muskuļu atrofiju un plaukstu deformējošu osteoartozi, sinovītu, ne arī izvēlēto ārstēšanas metodi. Tāpat komisija ņēmusi vērā, ka nosūtījumam nav pievienoti dati par traucējumu objektīvu apliecinājumu, neirogrāfisku pierādījumu, izmeklējumiem.

Novērtējot lēmuma argumentus kopsakarā ar paskaidrojumiem, tiesa nesaskata kļūdas vai patvaļīgu apstākļu novērtējumu. No nosūtījumā norādītā neapšaubāmi konstatējams, ka pieteicējam ir grūtības pašaprūpē, ko rada grūtības atliekt pirkstus un satvert instrumentus, precīzi izmantot plaukstu kustības. Turklāt veselības traucējumi ir tādi, kas lielā mērā saistāmi arī ar citu aktivitāti – galveno mājsaimniecības darbu veikšanu (uz to īpaši norāda neirologa atzīme par grūtībām veikt ikdienas darbus un fizikālās un rehabilitācijas ārsta un ārsta rezidenta norādītais par priekšmetu pacelšanu un pārnešanu). Komisija pamatoti norāda, ka tai nav sniegtas ziņas par ārstēšanās metodēm (izņemot norādi uz nepieciešamām nodarbībām ar ergoterapeitu), kā arī nav ziņu par smagākām diagnozēm, lai veselības traucējumus atzītu par smagiem. Tādējādi komisija vērtējusi nosūtījumā norādītos apstākļus kopsakarā, un tiesa nesaskatīja kļūdas pieteicēja veselības traucējumu novērtējumā.

[4.15] Pieteicējs iesniedzis nosūtījumā ierakstu veikušā neirologa 2020.gada 26.marta Administratīvajai rajona tiesas sniegtu skaidrojumu par pieteicēja veselības stāvokli. Tiesa, ņemot vērā, ka tas nav nosūtījumam pievienots dokuments, atzina, ka tādēļ pats par sevi tas nevar liecināt par komisijas kļūdainu vērtējumu. Turklāt iepazīstoties ar šo dokumentu, tiesa konstatēja, ka tas nesatur arī būtiski atšķirīgas ziņas no nosūtījumā norādītā – skaidrojumā minēti tie paši tādas pašas pakāpes traucējumi, tādēļ šis dokuments nemaina tiesas secinājumu par korekti veiktu novērtējumu lēmumā.

Saistībā ar šo veselības traucējumu radītajiem funkcionālo spēju traucējumiem komisija atzīmējusi mērenas grūtības pakāpes (2.pakāpes) traucējumus kategorijās muskuļu spēka funkcijas, mazgāšanās un ģērbšanās. Vienlaikus komisija nav atzīmējusi funkcionālo spēju traucējumus kategorijās priekšmetu pacelšana un pārnešana, smalku darbību veikšana ar rokām un plaukstu un roku izmantošana. Šādu traucējumu nekonstatēšana atzīstama par nepamatotu. Kā jau norādīts, nosūtījumā ir konstatēti veselības traucējumi, kas rada grūtības atliekt pirkstus, satvert instrumentus un precīzi izmantot plaukstas kustības, tātad ir ziņas par veselības traucējumu radītiem funkcionāliem traucējumiem attiecībā uz smalku darbību veikšanu ar rokām un plaukstu un roku izmantošanu. Līdz ar to ir konstatējami vismaz vieglas pakāpes (1.pakāpes) funkcionālo spēju traucējumi šajās kategorijās. Vienlaikus no nosūtījumā fiksētajā nav konstatējams, ka šie veselības traucējumi varētu ietekmēt funkcionālās spējas smagākā pakāpē. Līdzīgi arī attiecībā uz funkcionēšanas spēju traucējumiem kategorijā priekšmetu pacelšana un pārnešana nosūtījumā konstatējamas norādes uz veselības traucējumu radītām grūtībām šādās darbībās, līdz ar to arī šajā gadījumā konstatējami vismaz vieglas pakāpes funkcionālo spēju traucējumi. Tomēr speciālistu norādītais arī šajā kategorijā neapliecina tādus traucējumus, kas skaidri norādītu uz smagākas pakāpes traucējumiem.

Tiesa konstatēja, ka nosūtījumā ir norāde par asistēšanas nepieciešamību, kas varētu liecināt par smagiem

funkcionēšanas traucējumiem. Tomēr norāde ir nekonkrēta un saistīta vienīgi ar pašaprūpes aktivitāti, kas ir daļa no novērtējamajiem traucējumiem, bet ne no fizikālās un rehabilitācijas ārstes, ne citu speciālistu ierakstiem neizriet, ka šāda asistēšanas nepieciešamība raksturotu visus pieteicēja funkcionālo traucējumus kopumā. No citu speciālistu ierakstiem neizriet norādes uz smagāku funkcionālo traucējumu pakāpi kā mēreni traucējumi, turklāt ņemams vērā, ka funkcionālo traucējumu novērtējums ir tieši ekspertīzes veicēju kompetencē. Ievērojot minēto, kā arī to, ka komisijai pieteicēja nesadarbošanās dēļ nebija iespējams pārliecināties par funkcionēšanas traucējumiem klātienē, tiesa nekonstatēja, ka medicīniskā informācija kopumā pietiekami skaidri norādītu uz smagākas pakāpes funkcionālajiem traucējumiem, tādēļ tiesa nesaskatīja būtiskas kļūdas komisijas novērtējumā.

[4.16] Apkopojot minēto, ir saskatāma kļūda pieteicēja funkcionālo spēju novērtējumā attiecībā uz kategorijām priekšmetu pacelšana un pārnešana, smalku darbību veikšana ar rokām un plaukstu un roku izmantošana, tomēr nav konstatējams, ka šo kategoriju korekts novērtējums varētu ietekmēt lēmuma saturu kopumā.

[4.17] Pieteicējs nepamatoti iebildis, ka pieteicēja veselības stāvoklis netiek vērtēts kopsakarā. Nosūtījumā ir minēts, ka pieteicējam ir vairākas saslimšanas. Speciālisti savos ierakstos nenorāda, ka blakus diagnozes ietekmētu ar pamatdiagnozi saistītos veselības traucējumus un tādēļ radītu lielākus funkcionālos traucējumus. Savukārt ģimenes ārsts norādījis, ka vispārējo stāvokli apgrūtina bronhiālā astma, vidēji smagas pakāpes hroniska obstruktlva plaušu slimība, tomēr vispārējais stāvoklis ir relatīvi apmierinošs. Ekspertīzes aktā norādīts, ka nosūtījumā atspoguļotais pieteicēja vispārējā stāvokļa vērtējums un plaušu funkcionālā izmeklējuma dati nedod pamatu atzīt, ka pieteicējam būtu vairāk kā mērenā pakāpē ierobežota slodzes tolerance. Komisija paskaidrojumā norādījusi, ka, vērtējot pieteicēja norādi uz plaušu saslimšanām, ņēmusi vērā to, ka nosūtījumā uz komisiju pulmonologa konsultācija nav uzrādīta.

[4.18] Izvērtējot nosūtījumā un paskaidrojumos norādīto, tiesa nesaskatīja, ka nosūtījumā ietvertās norādes uz bronhiālo astmu un HOPS būtu tādas, kas pamatotu atšķirīga vērtējuma nepieciešamību lēmumā. Tiesa ņem vērā, ka ģimenes ārsts vienlaikus ar norādi par bronhiālo astmu un HOPS atzīmējis, ka pieteicēja vispārējais veselības stāvoklis ir relatīvi apmierinošs, kas attiecīgi novērtēts arī ekspertīzes aktā, kā arī to, ka nosūtījumā nebija pulmonologa ieraksta vai norādes uz attiecīgu konsultāciju, bet citos ierakstos šo saslimšanu tieša ietekme uz pamatdiagnozes vērtējumu nav norādīta. Tādējādi pieteicēja norādītā papildu saslimšana ir ņemta vērā, nekonstatējot tādas pakāpes ietekmi uz slodzes toleranci, kas ietekmētu komisijas kopējo pieteicēja veselības stāvokļa un ar to saistīto funkcionālo traucējumu novērtējumu.

[4.19] Lietā nav strīda, ka konstatētie pieteicēja funkcionēšanas traucējumi ir stabili, kas ir arī viens no invaliditātes noteikšanas priekšnoteikumiem. Pieteicējs pieteikumā paudis uzskatu, ka traucējumi ir tik stabili, ka invaliditāte bija nosakāma uz mūžu.

Kārtības 20.2.apakšpunkts attiecībā uz pilngadīgām personām paredz piecus iespējamus termiņus, uz kādu nosakāma invaliditāte – uz sešiem mēnešiem, vienu gadu, diviem gadiem, pieciem gadiem vai uz mūžu. 20.2.2.apakšpunkts paredz, ka invaliditāti bez atkārtota ekspertīzes termiņa jeb uz mūžu nosaka, ja konstatēti noteikti anatomiski defekti vai noteikti veselības traucējumi (noteikumu 7.pielikumā minētie kritēriji) vai, ja konstatējami stabili un neatgriezeniski funkcionēšanas ierobežojumi, kuru dēļ invaliditāte bijusi nepārtraukti noteikta ne mazāk kā piecus gadus, vai komisijai ir pamats uzskatīt, ka invaliditāte varētu tikt nepārtraukti noteikta vairāk nekā uz pieciem gadiem. Tādējādi tiesību normas paredz konkrētus gadījumus, kuros invaliditāte nosakāma uz mūžu. Pieteicējs, lai gan vispārīgi uzstāj uz šāda termiņa pareizību un formāli atsaucas uz 20.2.2.2.apakšpunktā norādīto, nav pamatojis šādu kritēriju faktisku pastāvēšanu. No pieteicēja norādītā *(2021.gada 11.maija iesnieguma 1.sējums, lietas 96.-101. lapā),* kā arī ziņām Tiesu informatīvajā sistēmā (*nolēmumi administratīvajā lietā Nr.A420197619*, *kas nav stājušies spēkā, tomēr par šo apstākli lietā nav strīda)* konstatējams, ka iepriekš invaliditāte noteikta galvenokārt saistībā ar tuberkulozi, proti, citu pamatu, kas neapliecina normā norādīto priekšnoteikumu pastāvēšanu.

Senāts, vērtējot invaliditātes noteikšanas termiņu, atzinis, ka ne Invaliditātes likuma, ne kārtības normas neparedz kritērijus, pēc kuriem izvēlams viens no kārtības 20.2.1.apakšpunktā norādītajiem četriem termiņiem (sešiem mēnešiem, vienu gadu, diviem vai pieciem gadiem). Tādējādi šajā jautājumā iestādei pastāv iespēja izvēlēties akta saturu. Ņemams vērā, ka termiņš, uz kādu tiek noteikta invaliditāte, nevar būt patvaļīgs.

Loģiski raugoties, termiņam būtu jāatbilst konstatētajam invaliditātes cēlonim (diagnozei) un situācijas attīstības prognozēm, proti, ir pamatoti noteikt tādu termiņu, pēc kura beigām ir sagaidāmas funkcionālo ierobežojumu izmaiņas un varētu būt radies pamats pārskatīt noteikto grupu (*Senāta 2019.gada 12.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-400/2019 13.punkts)*.

Tiesa konstatēja, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējam invaliditāte noteikta uz pieciem gadiem. Ievērojot, ka šāds termiņš ir maksimālais no tiesību normā paredzētajiem, iestāde šajā jautājumā pieņēmusi pieteicējam iespējami labvēlīgāko lēmumu. Līdz ar to iestādei šāda akta satura izvēle nebija atsevišķi jāpamato, kā arī tiesai nav jāveic tās pārbaude.

[4.20] Ievērojot, ka iestādes lēmumā par trešās invaliditātes grupas noteikšanu nav konstatējams patvaļīgs novērtējums vai būtiska kļūda, lēmums atzīstams par pamatotu. Tostarp nav konstatējams, ka iestāde nebūtu pēc būtības izskatījusi pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, jo tika veikta atkārtota ekspertīze, komisija veica darbības, lai no pieteicēja iegūtu papildu informāciju, bet tas, ka pieteicējs nepiekrīt iestādes secinājumiem pēc būtības, nenorāda uz to nepareizību. Tādējādi nav konstatējams priekšnoteikums atlīdzinājuma prasījuma apmierināšanai, kā arī lēmumā norādītie pamatotie secinājumi par trešās invaliditātes grupas noteikšanas pareizību atzīstami par šķērsli pieteicēja lūgtā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai, nosakot citu grupu. Šādos apstākļos pieteikums ir noraidāms.

[5] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kurā atkārto pieteikuma

argumentus un papildus norāda turpmāko.

[5.1] Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā pieteicēja paskaidrojumus, tai skaitā zvērestā apliecināto, kā arī norādi uz funkcionālo ierobežojumu neatbilstošu novērtējumu, kas norādīts 2021.gada 10.maija iesniegumā, bet pieņēmusi tikai atbildētājas skaidrojumus, kurus atbildētāja nav vērtējusi atbilstoši faktiem, ko konstatējuši ārsti speciālisti.

[5.2] Ne atbildētāja, ne pirmās instances tiesa nav vērtējusi pieteicēja plaušu veselību, funkcionalitāti un ar to darbību saistītos citus funkcionālos ierobežojumus un veselības traucējumus, ņemot vērā, ka, sākotnēji nosakot invaliditāti (2.grupu), plaušu veselības stāvoklis tikai pasliktinājies.

[5.3] Nav pamatots pirmās instances tiesas apgalvojums par pieteicēja nevēlēšanos sadarboties ar atbildētāju. Pieteicējs iesniedzis pietiekamus pierādījumus par funkcionālo ierobežojumu atbilstību kārtības 3.3.piezīmei, bet komisija to ignorējusi, kā arī nevienu no lēmumiem vai prasībām komisija nav pamatojusi atbilstoši Administratīvā procesa likuma prasībām. Pieteicēja nodarbinātības fakts nav pamats noteikt neatbilstošu invaliditātes grupu, tādējādi diskriminējot pieteicēju.

[5.4] Pirmās instances tiesa nepamatoti atteica lūgumu apvienot šo lietu ar lietu Nr. A420197619.

[6] Komisija rakstveida paskaidrojumos pirmās instances tiesas spriedumu uzskata par tiesisku un pamatotu, bet apelācijas sūdzību lūdz noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Pieteicējs lūdza apgabaltiesu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 184.panta otro un trešo daļu, pieņemt precizējumu pie šajā lietā izskatāma pieteikuma (par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu noteikta otrā invaliditātes grupa uz mūžu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšana 10 000 *euro*), papildus pieņemot pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku un administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta būtiska procesa pārkāpuma konstatēšanu, jo procesuālais pārkāpums pats par sevi radījis būtisku tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu, un tiesas spriedums ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai un lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt pieteikuma priekšmetu vai pamatu, ietvert jaunus prasījumus, kas nav pieteikti pirmās instances tiesā. Savukārt minētā likuma 302.panta otrā daļa paredz, ka apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā.

Kaut gan jaunu prasījumu, kas nav pieteikti pirmās instances tiesā, izteikšanu pieteicējs nosaucis par pieteikuma precizējumu, tomēr tas nemaina to, ka pieteicējs 2022.gada 12.aprīlī faktiski ir pieteicis papildus prasījumus, kuri netika izskatīti pirmās instances tiesā, un tas šajā lietas izskatīšanas stadijā vairs nav pieļaujams.

Pieteicējs pieteicis lūgumu nodrošināt lietā pierādījumus, taču ievērojot, ka šāds pieteicēja lūgums jau tika noraidīts ar 2022.gada 8.februāra apgabaltiesas tiesneša lēmumu, tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.^{2}pantu, kas noteic, ka tiesa atsakās pieņemt izskatīšanai procesuālu pieteikumu vai lūgumu, ja tas iesniegts atkārtoti un no tā neizriet, ka jautājuma izlemšanai būtiskie faktiskie vai tiesiskie apstākļi ir mainījušies, šāds pieteicēja lūgums nav izskatāms.

Pieteicējs arī izvirzījis nosacījumu, ka gadījumā, ja apgabaltiesa nepieņems precizējumus pie pieteikuma vai nenodrošinās pierādījumus lietā, tad pieteicējs piesaka noraidījumu visam tiesas sastāvam.

Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja izvirzītais nosacījums nav uzskatāms par noraidījuma pamatu, kas minēts Administratīvā procesa likuma 117.pantā. Ievērojot, ka citi noraidījuma pamati nav izteikti, savukārt pieteicēja iebildums, ka tiesnese referente, nepieprasot pieteicēja norādītos pierādījumus un papildu paskaidrojumus nav nodrošinājusi objektīvu lietas izskatīšanu, ticis izvērtēts 2022.gada 27.janvāra Administratīvās apgabaltiesas tiesnešu lēmumā, tad pieteicēja procesuālo lūgumu atzīšana pa nepamatotiem neliecina par tiesas neobjektivitāti, tādēļ nav pamata noraidījuma visam tiesas sastāvam pieņemšanai.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Iepazinusies ar pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu un apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks, tā pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pirmās instances tiesa rūpīgi un vispusīgi ir noskaidrojusi visus lietā būtiskos apstākļus un pareizi tos juridiski novērtējusi. Tāpēc atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentāciju nesniedzot. Arī atbildes uz apelācijas sūdzības argumentiem, kas attiecināmi uz pieteicējam noteiktās invaliditātes grupas atbilstības pamatojumu, atrodami pirmās instances tiesas sprieduma motīvu daļā.

Pirmās instances tiesa pamatoti noraidīja arī pieteicēja prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 10 000 *euro* apmērā, jo komisijas lēmums tika atzīts par tiesisku. Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.pantā noteiktajam minētā likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Tā kā izskatāmajā gadījumā attiecībā uz pieteicēju komisija nav izdevusi prettiesisku administratīvo aktu, pieteicēja lūgtajam atlīdzinājumam nav tiesiska pamata.

[9] Izvērtējot pieteicēja norādi par viņa zvērestā apliecinātajām ziņām par faktiem norādāms turpmākais. Pirmās instances tiesa pieteicēja rakstveida iesniegto zvērestu lietas materiāliem nepievienoja (*1.sējums, lietas 80.lapa*). Tas nozīmē, ka pieteicēja zvērests kā pierādīšanas līdzeklis lietā netika pieļauts.

Pieteicēja zvērestu kā pierādīšanas līdzekli administratīvajā procesā paredz Administratīvā procesa likuma 161.panta trešā un ceturtā daļa. Taču no minētajām normām, kā arī 224.panta pirmās daļas secināms, ka šim pierādīšanas līdzeklim ir subsidiārs raksturs. Proti, *tas pieļaujams tikai tad, ja* citu pierādīšanas līdzekļu nav vai arī tie nav pietiekami droši. Turklāt atbilstoši minētā likuma 161.panta ceturtajai daļai zvērests nav pieļaujams attiecībā uz tādiem apstākļiem, kuri nodibināti ar spēkā stājušos tiesas spriedumu, kā arī vispārzināmu faktu apstiprināšanai vai atspēkošanai.

No Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmajā daļā un 224.panta pirmajā daļā ietvertā formulējuma un jēgas – *citu pierādīšanas līdzekļu nav vai arī tie nav pietiekami droši* – secināms, ka pieteicēja zvērests ir pieļaujams tikai tad, ja, pirmkārt, citi pierādījumi tiesai nav un nevar būt pieejami tāpēc, ka tie objektīvi nepastāv. Piemēram, kā ir redzams no Administratīvā procesa likuma izstrādes materiāliem, šāda jauna veida pierādīšanas līdzekļa ieviešana ilustrēta ar tiem gadījumiem, kad pastāv strīds starp policijas aizturētu personu un policistiem, ja pieteicēja rīcībā nav citu pierādījumu kā tikai viņa paskaidrojums, kas ir pretrunā ar policistu sniegtajām liecībām. Tādējādi tiesai tiek dota iespēja kā pierādījumu izvērtēt arī personas paskaidrojumu, kas apstiprināts ar zvērestu (*sk. Latvijas Republikas 7.Saeimas Juridiskās komisijas apakškomisijas darbam ar Administratīvā procesa likumu 2000.gada 3.aprīļa sēdes protokolu Nr.29 par 270. un 271.priekšlikumu*). Tas, vai citi pierādīšanas līdzekļi objektīvi nepastāv, var būt atkarīgs arī no konkrētās lietas rakstura un faktiskajiem apstākļiem.

Otrkārt, pieteicēja zvērests ir pieļaujams tad, ja ir izsmeltas visas iespējas iegūt citus pierādīšanas līdzekļus.

Pierādīšanas pienākumu noteic Administratīvā procesa likuma 150.pants. Atbilstoši šā panta trešajai daļai arī pieteicējam atbilstoši savām iespējām ir jāpiedalās pierādījumu savākšanā. Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Tādējādi tiesai jānoskaidro, vai izsmeltas visas iespējas iegūt citus pierādījumus.

No Administratīvā procesa likuma 224.panta pirmās daļas izriet, ka par pieteicēja zvēresta kā pierādīšanas līdzekļa pieļaujamību lemj tiesa. Tātad tiesai vispirms ir jāvērtē, vai pastāv zvēresta sniegšanas priekšnoteikumi, tostarp – citu pierādījumu nav vai tie nav pietiekami droši. Pretējā gadījumā pieteicēja zvērests nav pieļaujams (*Senāta 2012.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-578 9.punkts*).

[10] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti nav pieņēmusi pieteicēja zvērestu kā pierādīšanas līdzekli. Ievērojot, ka zvērests ir pieļaujams tikai tad, ja citu pierādīšanas līdzekļu lietā nav vai arī tie nav pietiekami droši, savukārt šajā lietā ir iesniegtas visas lietas izspriešanai nepieciešamas ziņas par faktiem, tad izskatāmajā gadījumā nepastāv priekšnoteikumi pieteicēja zvēresta pieļaujamībai.

[11] Pieteicējs argumentē, ka ne atbildētāja, ne pirmās instances tiesa nav vērtējusi pieteicēja plaušu veselību, funkcionalitāti un ar to darbību saistītos citus funkcionālos ierobežojumus un veselības traucējumus, ņemot vērā, ka, sākotnēji nosakot invaliditāti, plaušu veselības stāvoklis tikai pasliktinājies.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa ir vērtējusi ģimenes ārsta nosūtījumā (*1.sējums, lieta 57. lapa*) citastarp pieteicējam noteikto diagnozi – vidēji smagas pakāpes hroniska obstruktīva plaušu slimība (HOPS) un secinājusi, ka ārsts eksperts pamatoti no nosūtījumā fiksētās medicīniskās informācijas atzinis, ka galvenie simptomi saistīti ar roku un kāju kontraktūrām, sāpēm rokās un kājās. Nosūtījumā norādītas vairākas diagnozes, tieši neizdalot, kura vai kuras no tām vērtējamas kā pamatdiagnozes, bet kuras kā blakus diagnozes. Ekspertīzes aktā kā pamatdiagnoze norādīta abu plaukstu pirkstu fleksoru kontraktūras. Ievērojot, ka tieši šī diagnoze kā vienīgā minēta visu citu speciālistu ierakstos, pirmās instances tiesai pamatoti neradās šaubas par ārstu ekspertu secinājumu pamatotību šajā jautājumā. Pieteicējs norādījis arī uz plaušu veselības problēmām un uzsvēris stāvokļa pasliktināšanos, tomēr šīs sūdzības nav atspoguļotas nosūtījumā veiktajos speciālistu ierakstos un ir saistītas ar blakus diagnozi, tādēļ vērtējamas pieteicēja vispārīgā stāvokļa kopējā novērtējuma ietvaros.

[12] Atbilstoši judikatūras atziņām tiesai nav jāatbild uz iebildumiem, kuri nav juridiski nozīmīgi. Tāpat tiesa nav ierobežota sprieduma argumentāciju veidot tā, ka uz katru dalībnieka iebildumu nav sniegta tieša detalizēta atbilde. Ir svarīgi, lai visi būtiskie argumenti un apstākļi būtu aplūkoti pēc būtības un kopsakarā (*Senāta 2019.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.SKA-52/2019 (A420148815) 5.punkts*).

Apgabaltiesa izvērtēja visus pieteicēja argumentus, bet argumentāciju sniedza tikai par no tiesību viedokļa nozīmīgiem iebildumiem. Tā, piemērām, pieteicēja iebildumam par to, ka pirmās instances tiesa atteica lūgumu apvienot šo lietu ar lietu Nr. A420197619, nav nozīmes no tiesību viedokļa, izskatot lietu pēc būtības, jo šim jautājumam, ievērojot Administratīvā procesa likuma 193.panta otrajā daļā noteikto tiesneša brīvību izskatāmas lietas apvienošanai ar kādu citu lietu, ir tikai procesuāls raksturs. Turklāt gan lietā Nr. A420197619, gan šajā lietā pieteicējam netika noteikta 2.invaliditātes grupa, un šo secinājumu abās instancēs neatkarīgi viens no otra pamatojuši divi tiesas sastāvi, kas ir objektīvāks secinājums iepretim tam, ja šādu secinājumu abās lietās būtu izdarījis viens tiesas sastāvs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 119.panta ceturtās daļas 2.punktu, 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

nepieņemt /pers. A/ pieteikto noraidījumu tiesas sastāvam.

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu noteikta otrā invaliditātes grupa uz mūžu, izdošanu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 10 000 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneši:

I.Kaļiņina S.Liniņa R.Paegle